

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

11. De stylo humili & rudi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Stylus doctus, & antiquarius. Sidon. ep. 7. l. 1. Idem ep. 7. l. 1.

Hoc stylo describitur villa Apollinari li. 2. de qua in descripe.

Stylus proverbialia.

Aide Terull. lib. 4. aduers. Marc. c. 2. aduers. Valent. c. 3. num. 23. ad Martyr. c. aduers. Valent. 16. Polybium, lib. 16. Hermog. de Idou. c. 6.

Antiquitate acuminibus mixta, & nescio quid florida dictionu. Ennod. in

que adagia, & tenebrosas historias, & iactantiam eruditionis prope puerilem. Hoc enim caractere potissimum dignoscitur. Multa huiusmodi sunt apud Sidonium Apollinarem. Ennodium, Apuleium, qualia sunt ista. *Hac enim fronte possemus fluminibus aquas, syluis ligna transmittere*, parum est ita eloqui, quod ille vno verbo, *noctuam Athenas*. Addit, *Hac enim temeritate Apellem periculo, caelo Phydiam, malleo Polycletum muneraramur*, & (Hi sunt quorum comparationi digitiu tollent Narcissus, Asiaticus, Massa, Marcellus, Carus, Parthenius, Licinus, & Pallas. Hi sunt, qui inuidet tunicatis otia, stipendia paludatis, viatica vedarijs, mercatoribus nundinas, munuscula legatis, portoria quadruplatoribus, praedia prouincialibus, flamma municipibus, arcarijs pondera, mensuras allectis, salaria tabularijs, dispositiones munerarijs, praetorianis sportulas.) &c.

Hoc igitur pacto, & saepissime per hanc figuram multas antiquitates varie conquisitas, vna periodo congerunt, & conantur in singulis implicare lectorem.

Alij proverbialia, quae simplici quadam gratia venustate solent orationem, modo, quasi gemmae intermicent, non offundant, omnia, in vnam veluti patinam egerunt, & sic ubi apud Helladium Hesantimorum, Tertullianum, & ceteros later quid occultatum, eruunt, distortantque oblectatam texunt veluti fasciculum. *Et vnde (ingruent) de AEgypto puto Asinui. Lamia turres primom videbantur eius dicta: at postquam ad caemina productus est, non Hieram quidem fecimus, sed statim, ac Mappa missa est, qui Sarrione militator audiebat, visus est Ficulanu, micas infreire. Et penonem cordu loco habere. Vbi per lineam caud. m. diu. terra reciprocavit, tandem illes, iset isly fallator, Hypotrychoram in respirabile accepit. Haec tam diuersa, & in diuersissimis locis dicta, vno nexu vincunt, vno spiritu pronunciant, quod cum expedissime dicunt, mirandas apud imperitos colligunt in orationibus, qui eas solent mirari impentius, quae sunt ab eorum sensu, intelligetiaque distincta.*

Haec si venustulis figuris, & acuminibus, cum aliqua ridentis orationis lasciuia temperentur, tunc pra gaudio sitientes auriculas abripiunt, qualis est ista Ennodij oratio. Nam praeterquam, quod antiquaria est, delicatissimum florem praefert dictionis. Sed nec formae tuae decus inter postrema nu-

merandū est, quando regij vultus purpura, ostium dignitatis irradiat. Exhibete, Seres, indumenta, precioso murice, quae fucatis, & non vno abeno bibetia nobilitatem tegmina prorogate. Discoloribus gemmis fertū textatur, & quem vehementior vipera custodit, lapis adueniat. Quaecumque ornamenta mundo obsequente transmissa fuerint, decorata venerandi genio corporis plus lucebunt. Statuta est, quae resignet prolixitate regnantem. Nix genarum habet concordiam cum rubore. Vernant lumina serenitate continua; digna manus, quae exitia rebellibus tribuant, honorum vota subiectis. Nullus intempestiue positum iacet. Quia quod agunt in alijs Dominis diademata, hoc in rege meo operata, est Deo fabricante, natura.

Demus iterum veniam saeculo, & illi, qui ista in actu aetatis, & Rhetoricorum, qualia tunc vigeant, studiorū cursu scripsit. Nulla tamen ratione hic stylus in imitationem trahendus est imperitijs adolescentibus, qui in deteriora crebrius abripi solent. Est enim ab eloquentia longe distinctus, & vt liberè fatear, styli morbus quidam potius, quam vlla facundia species, aut solidum gloriae simulachrum. Et quanquam ingenia in hac dicendi prurigne imperare difficillimum est: tamen si quis serio tot prudentissimorum hominum iudicia, qui hanc loquendi rationem condemnarunt, spectare volet, desinet in eo sibi placere, & cum ad ingenij maturitatem adoleuerit, has pueritiae phaleras irridere, nec squallentis saeculi incultam barbariē, potentissimorum ingeniorum disciplinā, vlla ratione putabit anteponendam. Erit autem adolescentibus ab his vitijs cauere facillimum, si ipsis studio: um incitijs vnum Ciceronem, & pauculos, sanosque historicos lectitent, ne nimia docting, quam audius aliquando concupiscunt, ambitione, perpetuam styli iacturam faciant.

De stylo humili & rudi.

CAPVT XI.

HActenus ea styli genera persequuti sumus, quae in sensuum, verborumque tumore versantur: nunc etiam ea, quae istis ex aequo sunt opposita, discutiamus. Sed antequam ad optimum dicendi characterem deueniamus, etiam nonnulla quae per defectum contingere solent vitia, sunt obiter expendenda. Occurrat primum styli humilitas, in quam pauci admodum

Paneg. Theop. Formosi descriptio, Stylo anti-quari, ex Ennodio.

Quid de hoc stylo sentendum.

Quomodo cauendum.

modum scriptores sua sponte incurrentur, ita omnem, vt in vita ignobilitatem, sic in stylo exilitatem fugiunt, maluntque, vel per tumorem à recto dicendi genere excidere, quam per humilitatem videri minus ingeniosi.

Μεγάλας ἀπολιδομένης ἀμαρτην ἐυγενίς.

Contingit autem humilitas in stylo duobus modis, vel per sensuum exilitatem, vel per tenuium verborum abiectam compositionem. Sensus humiles sunt, cum minutulas res putidiuscule discutunt; verba contempta, cum aut delectu carent, aut structura.

Graues igitur auctores, lectissimos quosque sensus, quasi *strem principum*, inter se copulantes digerunt, e quibus existit ea, quæ omnium ore laudatur orationis amplitudo: At pulchilli, inter auri etiam, & argenti, quæ selegerunt lumina, aereana, ramenta, & quilibet inferciunt, quibus excitatam illam sermonis pulchritudinem planè contumunt. Talem hunc Theopompi locum iudicat Longinus:

Ἡ οἷα γὰρ πόλις ἢ πῶν ἐν. Ὁ τὸ κατὰ τῆρ Ἀσίαν οὐκ ἐπρεσβέειτο πρὸς βασιλέα; τὴν δὲ ἐκ τῆ γῆς γενόμενῶν, ἢ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς χύλης ἐπιτελεσθέντων ἡρώων ἢ τιμῶν οὐκ ἐκ κοινῆς ἡρώων ἀυτῶν; οὐ πολλοὶ μὲν καὶ πολυτελεῖς σωματῶν καὶ χλανίδες, τὰ δὲ ἀλεργεῖς, τὰ δὲ ποικιλτῶν, τὰ δὲ λιυκαί. πολλοὶ δὲ σκηναί χρυσοί, κρασσοκευασμένοι πάσι τις χρησίμους, πολλοὶ δὲ ξυεῖδες καὶ κλίνας πολυτελεῖς. Ἐὰν δὲ καὶ ἀργυροῦ καὶ χρυσὸς ἀπειρησμένη, καὶ ἐκπάματα καὶ κρατῆρες, ἢ τούτους μὲν ἡδονοκλήτες, τούτους δὲ ἀνάγκης ἀκριβοῦς καὶ πολυτελεῖς εἶδες ἀνὲν ἐκαστοὶ κημῆτες πρὸς δὲ τούτους ἀναριθμητοὶ μὲν ὄπων μυριάδες, τῶν δὲ μὲν ἐκλειμῶν, τῶν δὲ βαρβαρικῶν ὑπερβελοντα ἢ τὸ πλῆθος ὑποζύγια, καὶ πρὸς χαλαροπῆν ἱερέα εἰς ταῦτα. καὶ πολλοὶ μὲν ἀργυρομάτων μέδιον, πολλοὶ δὲ οὐδύλακοι, καὶ σάκκοι, καὶ χάρται βιβλία, καὶ τῶν ἀλλῶν χρησίμων ὅσα ταῦτα καὶ ἕλα τεταριγευμένα παντοδαπῶν ἱερέων, ὡς σωροὺς αὐτῶν τελεικτῶν ὡς τούτους προσόντας πῶν ἄνδρῶν ὑπολαμβάνειν ὄχθους εἶναι, καὶ λούφους ἀναριθμητῶν.

Humili stylo pauci laborant.

Quomodo fiat humilis stylus.

Grauium et humilium aucthorum discrimen.

Theopompus apud Longin p. 64. editio Crisp.

Humilis in sensib styli exemplum.

puræ, partim variegatæ, partim albæ. Multæ etiam tabernacula aurea, instructa omnibus necessarijs. Multæ trabæ, & lectuli speciosi. Præterea argentum factum, aurumque elaboratum, & cyathi, & crateres, quorum alios videre erat gemmis distinctos, alios exquisito artificio pretiosaque materia factos. Ad hæc inerant armorum genera innumera, tam Græcorum quam Barbaricorum. Eriumenta omnè numerum excedentia, quæ incisas carnes deferebant. Multi quoque condimentorum medimni, multi thylaci, & sacci, & chartæ librorû, & aliarum rerum ad victû necessariorum. Tot verò carnes falsæ omnis generis animantium, vt cumulos efficerent tales, quales, qui emittens videbant, tumulos, aut colles esse arbitrantur. Hæc irridet Longinus, qui hominem ait ista humilitate sermonis καγεῖν τὰ φαντασίαν fecisse. Sunt tamen in historico tolerabilia, quæ in oratore proculdubio ridicula viderentur. Atque idcirco callidè declinauit Iulianus in Encomio Eusebiæ imperatricis. Neque enim adeò se ineptum esse dicit, vt ex Iulianus à quilitarum vestium, ac donorum omnis generis, & monilium, ac coronarum, ab Imperatore missarum, ingēstem catalogum instituat, nec dis caueat. quæ admodum huic venienti populi excepturi, & gratulantes obuiam processerint; nec quæ per totam viam eximie, præclateque gesta, atque instituta. Addit autem præclarum dictum de oratoribus, qui istas minutias persequuntur. λέξει δὲ ἡδονοκασμῶν καὶ ὀπιλειῶν πὶ φαῦλον, in eos quibus ἀγενεῖς διηγημάτων γελαιότερον νομίζει τὰς minuta ἀποτορεῖν τὰς λευχχῆς ἐπιχειρῆντων, καὶ ἀποποιεῖν τὰς λευχχῆς ἐπιχειρῆντων, καὶ ἀποποιεῖν τὰς λευχχῆς ἐπιχειρῆντων, καὶ ἀποποιεῖν τὰς λευχχῆς ἐπιχειρῆντων. Qui narratiunculas rerum nonnullas vlies, & contemptas orationes suauitate ornare, atque expolire student, aliquando magis ridiculi sunt, quam qui in tornando milio operam ponunt, & opellarum fabricati minutias, quasi verus ille Myrmecides, audent aduersus Phidiam, operum maiestate præstantissimum, decetare.

Et hæc de tenuitate sensuum elegantissimè dicta sunt; quod ad verborum humilitatem attinet, huiusmodi à Cicerone fingitur, & affertur exemplum. (Nam istic ad balneas accessit, ad hunc postea dixit. Hic tuus seruus me pulsauit, postea dixit hic illi, Cōsiderabo, post ille conuittium fecit, & magis, magisque presentibus multis clamauit.

Humilitas in ver bis exemplum ex Cicerone 4. ad Hor.

Et stylo multa extant in sacris literis, quas non gentium phaleris excoli voluit Deus, ut in nuda sermonis simplicitate prepotentis spiritus, clariora essent miracula. Ita loquutus est humilis vbiq; D. Franciscus.

D. Franciscus. Dominus dedit mihi fratri Francisco incipere facere poenitentiam: quia cum essem in peccatis, nimis mihi videbatur amarum videre leprosos. Et ipse Dominus conduxit me inter illos, & feci misericordiam cum illis, & recedente me ab ipsis, id quod videbatur mihi amarum, conuersum fuit mihi in dulcedinem animarum, & corporis. Et postea parum steti, & exiui de seculo, &c.

Ita Sanctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis.

Ante meridiem debes cogitare de annunciatione, & de passione. De annunciatione, cogitabis de misericordia Dei nostri, quia voluit homo deuesire, & mortem pati pro nobis in sua humanitate, cum alio modo potuisset nos redemisse, & totum hoc nobis fecit, ut sibi attraheret nostrum amorem.

O mitem sanctorum simplicitatem! Styli munitate plerumque habent ferreum, sed mentem auream. At magna pars oratorum prohi vanitas! linguam inaurat, & ferreis moribus viuunt.

Edmundus in speculo Ecclesie

Sanctorum styli plerumque ferreus, mens aurea.

quam comprehendens perfectis verbis amplectitur: & recte quidem iudicat. Nam videtur hæc veteris cuiusdam oratoris esse schola mihi me politi horrida, & inculta prorsus oratio. Perpende singula, nullum verbum inuenies, quod aculeum habeat, aut florem, vel quod delectum vllum præ se ferat; profecto ratiocinatus essent, malos homines, magna negotia voluit gerere; hæc ad humilitatem quotidiani sermonis abiecta. Deinde quæ compositio, & structura? Socij nostri cum belligerare nobiscum vellent, quid simplicitus? & hæc quæ debebat esse excitator sententia in clausula, quam humiliter repit? solent enim diu cogitare omnes, qui magna negotia voluit gerere.

Hoc vitium alias appellatur à Seneca *lentitudo*, graditur enim (vt ait Comicus) testudineo gradu, modò inchoat, modò inchoatum, verbi, aut numeri penuria cogitur abrumpere. Modò hæret in salebris Rhythmorum, modò in ceno & inquinatis dictionibus. Modò conatur emergere, & peritodum aliquam voluit notantiam, hæc sub finem lacerat, & peruertit. Egre incipit, deteriori sæpe claudit. Diuidit multa, nec comprehendit. Ex alio profilit in aliud, nullo ordine, serie nulla, denique post longa, & inanem digressionem, redit ad id quod cooperat. Et reuertamur (inquit) tandem ad proprium, reuertamur. Couringit hæc lentitudo ijs, qui minime sunt in stylo exercitati, aut certe tardius habent ingenium, memoriamque imbecillioem. Et cum toto orationis curru sese promat, nusquam tamen clarius apparet, quàm in transitionibus, uerulique, & articulis orationis, in quibus cum expressimè peccant, totum orationis corpus lentum faciunt, ac dissolutum. Nihil tam aduersus hoc vitium facit, quam continua lectionis, dictionisque exercitatio, qua paulatim euincitur difficultas, & ex suo se veluti cortice promittit ingenium.

Lentitudo quid?

Charact. lenis, & fluctuans styli.

Lentitudo assidui styli corrigendi ratio.

De stylo fluctuanti & dissoluto.

CAPVT XII.

Est & aliquod styli genus, quod fluctuans vocatur, & dissolutum, cuius disertè meminit Cicero ad Herennium.

Qui in mediocre genus orationis profecti sunt, si peruenire eo non poterunt, ieritates perueniunt ad confine genus eius generis, quod appellamus fluctuans & dissolutum: eo quod sine acuis, & articulis fluctuat huc, & illuc, nec potest confirmare (mallem conformare) nec viriliter sese expedire. Huiusmodi autem afferat exemplum.

(Socij nostri cum belligerare nobiscum vellent, profectò ratiocinati essent, etiam atque etiam, quod possent facere, si quidem sua sponte facerent, & non haberent hinc adiutores multos, & malos homines, & audaces: seient enim diu cogitare omnes, qui magna negotia voluit gerere.)

Exemplum styli fluctuantis.

Non potest huiusmodi sermo tenere attentum auditorè. Dissluit enim totus, neq; quic-

De stylo sicco, & exanguis.

CAPVT XIII.

Commune vitium est, modum in rebus tenere non posse, quod idem in stylo familiarissimè Alter (inquit) Seneca se iusto plus colit: Alter se iusto plus negligit: ille & crura, hic nec alas quidem vellit. Quidam enim dum in statum stylum fugiunt, eò deueniunt religionis, vt omnibus oratione spoliarent ornamentis.

Difficili in stylo mediocritas.